

Valtionhallinnon kehittämisosasto
Marjaana Laine ja Raija Meriläinen

Yhteinen e-oppiminen valtionhallinnossa -hanke

eOppiva osaksi valtionhallinnon toimintaa ja henkilöstön osaamisen kehittämistä

"Aloitin opinnot eOppivassa Hyvä virkakieli -kurssilla. Se on tunnin tehokurssi, jonka opeilla säästää lukuisia tunteja tulevien tekstiensä lukijoilta. Vahva suositus selkeään virkakielen ystävältä!"

Pauliina Pussinen, erityisasiantuntija, VM

"Osaamisen kehittämisessä eOppiva on iso mahdollisuus. Ei ole järkevää, että me eri virastoissa pähkäilemme samojen koulutusten parissa. Jos voimme yhdistää voimiamme, oppia toisiltamme ja jakaa omaa osaamistamme, eOppiva tarjoaa tähän hyvän kokonaisuuden."

Aino Heikkinen, henkilöstöpäällikkö, VRK

Maaliskuun puolivälissä avattu eOppiva-oppimisympäristö on saanut hyvän vastaanoton. Noin kuuden viikon aikana:

- eOppiva.fi –sivustolla on käynyt 5.800 yksittäisiä kävijää,
- eOppiva-moodleen on kirjautunut 1.400 käyttäjää,
- Hyvä virkakieli –kurssin on suorittanut 444 oppijaa,
- podcast-kuunteluita on ollut reilut 200 ja
- tiimi on saanut noin sata yhteydenottoa sähköpostilla ja chatilla.

Työ on kuitenkin alkutaipaleella. Nyt on aika keskittyä erityisesti hallinnon sisäiseen yhteistyöhön. Olemme koonneet tähän muistioon asioita, joiden arvelemme mietityttävän virastojen hallinnon parissa työskenteleviä eOppivaan liittyen.

eOppivan rakentaminen pohjautuu vuonna 2016 yhteisesti sovittuihin "Valtion tahtotila 2020 e-oppimiselle" ja "Oppimiskäsityksemme" –määrittelyihin. Toukokuun kokouksessaan ohjausryhmä totesi määrittelyiden antavan edelleen hyvän pohjan kehittämiselle (määrittelyt muistion lopussa).

eOppivasta kertovan esittelykalvosarjan löydät osoitteesta vm.fi/hankkeet ja Slidesharesta ([linkki](#)). Jos kaipaat lisää perustietoa eOppivasta, niin luethan maaliskuussa lähetetyn tiedotteen tai vastaavan jutun eOppivassa: [Mistä on kyse](#).

tuulla olevan hankkeen tulosten kouluttamista/tiedottamista muulle virkamieskunnalle. Tavoitteena on saada rakennettua jotain niin hyvää, että muutos on mieluinen kaikille ja tuo heille lisäarvoa.

Onko virastossanne oma oppimisolusta tai omia oppimissisältöjä?

Valtion virastot ovat hyvin eri tilanteessa e-oppimisen suhteen. Seuraavan taulukon avulla virittelemme yhteistyötä osaamisalustojen sekä oppimissisältöjen suhteen.

VIRASTOLLAMME ON....	Kyllä / Ei	Mitä nyt eOppivan suuntaan?	Tavoitteena on, että v. 2020-2022
...oma oppimisolusta (tai yhteinen toisten virastojen kanssa)	Meillä on oma oppimisolusta (Moodle, Optima, Real, Granite...)	Ilmoittakaa alustan pääkäyttäjän yhteystiedot (info@eoppiva.fi) / Olisi hienoa mikäli pääkäyttäjänne lähtisi aktiivisesti mukaan eOppiva-moodlen kehittämiseen / Halutessanne voitte aloittaa eOppivan käytön rinnakkain toisen oppimisolustan kanssa (1)	Omaa oppimisolustaa ei enää tarvita / kannata ylläpitää, vaan kannattaa siirtyä käyttämään eOppivan tarjoamaa oppimisolustaa
	Meillä ei ole omaa oppimisolustaa	Virastonne voi halutessaan hyödyntää eOppiva-moodlea ja tuottaa oppimissisältöjä sinne syksystä 2018 alkaen. Joko omaan käyttöön tai laajemmalle valtionhallinnon kohderyhmälle.	eOppiva-oppimisolusta vastaa hyvin valtion virastojen digitaaliseen oppimiseen liittyviin tarpeisiin
...omia oppimissisältöjä	Meillä on omia valmiita oppimissisältöjä	Omaa virastoa laajemmalle virkamiesjoukko soveltuvat sisällöt voidaan siirtää eOppivaan (2). Vaihtoehtoisesti virasto voi mahdollistaa muiden virkamiesten pääsyn omalle oppimisolustalleen.	Virastot toimivat aktiivisesti eOppivan sisällöntuottajina
	Meillä ei ole omia oppimissisältöjä, mutta ostamme niitä ulkoa (esim. Sovelto, Tieturi)	Virastonne kannattaa seurata eOppivan oppimissisältöjen kehittyvää ja monipuolistuvaa tarjontaa. Sisällöntarjontaan voi vaikuttaa mm. lähettämällä sisältöideoita (info@eoppiva.fi)	Valtion yhteisiin osaamisiin lukeutuvat sisällöt löytyvät kattavasti eOppivasta, virastojen ei tarvitse ostaa niitä erikseen, pl. syventävät erikoiskurssit. (3)
	Meillä ei ole omia tai ulkoa ostettuja oppimissisältöjä	eOppivassa olevat oppimissisällöt ovat jo nyt virastonne käytettävissä. Mikäli teille tulee tarpeita omien sisältöjen tuottamiselle, eOppiva-tiimi auttaa teidät alkuun. (4)	eOppivasta löytyvä kurssitarjonta on laaja ja kattaa pitkälle virastojen tarpeet.

1) eOppiva-moodlen pääkäyttäjätunnukset ja käyttäjäkoulutusta saa eOppivalta.

2) Myös TUVE-virkamiehet voivat opiskella eOppivan oppimissisältöjä. eOppivaan voidaan viedä IV-suojausluokan materiaaleja.

3) Yhteisiä sisältöjä toteutetaan toimituskunnan priorisoinnin perusteella osana VM:n tekemää vuosittaista eOppiva-palveluostoa. Sopivia digitaalisia oppimissisältöjä tuotetaan paljon valtionhallintomme ulkopuolella, myös kansainvälisesti. Tavoitteena on, että virkamiehet kertovat hyödyllisistä sisällöistä eOppiva-tiimille, joka tutkii mahdollisuuden saada sisältöjä hallinnon käyttöön.

4) Olkaa yhteydessä hyvissä ajoin asiakasvastaavaanne HAUSissa. Alustava toteutuksen suunnittelu on hyvä aloittaa mahdollisimman aikaisin, jotta oppimissisältö voidaan toteuttaa toivomassanne aikataulussa. Omien sisältöjen tuottaminen on maksullista toimintaa (eOppiva tuotteistaa maksullisen sisällöntuotannon, in-house-periaate).

Oppimissisältötuotantoon liittyen tulee huomioida mm. tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Niistä on laadittu erillinen kirje ”Sisällöntuotanto eOppiva palvelukokonaisuudessa” (liitteenä).

Myöhemmin tänä vuonna ohjausryhmän tueksi on tarkoitus asettaa eOppiva-toimituskunta. Toimituskunnan tehtävänä tulee olemaan mm. eOppivan sisältökokonaisuuden suunnitelmallinen rakentaminen ja pedagogisen laadun varmistaminen.

On ilahduttavaa, kuinka voimallisesti monet virastot ovat lähteneet miettimään omaan toimintaansa liittyviä oppimissisältötarpeita. eOppiva-tiimi tekee parhaansa auttaakseen kaikkia virastoja eteenpäin, esim. tuottamaan omia sisältöjä eOppiva-moodleen. Hankkeen ajan, eli huhtikuulle 2019, tiimin oma tuotantokapasiteetti on kuitenkin pitkälle sidottu valtion yhteisiin osaamisiin liittyvien sisältöjen tuottamiseen sekä eOppiva-kokonaisuuden kehittämiseen. (eOppiva-tiimi etsii parhaillaan soveltuvia alihankkijoita sisällöntuotannolle.) eOppivan rakentamiseen tarvitaan mm. koko valtion HR-kentän yhdessä tekemistä. Yhdessä tekeminen vahvistaa kokonaisresursseja. Ideoita yhdessä tekemiselle voi hakea mm. [Yhdessä enemmän ja parempaa](#) –blogista.

Millaisia kustannuksia eOppiva virastolle aiheuttaa?

eOppiva-palvelukokonaisuus tarjoaa virastoille paljon maksutonta palvelua: valtion yhteisiin osaamisiin liittyviä oppimissisältöjä, eOppiva-moodle oppimisolustan virastojen omaan käyttöön sekä kokonaisuuden edellyttämää palveluoperaattorin työtä.

MAKSAA, EI MAKSA	Mikä virastolle ei maksa? (1)	Mikä virastolle maksaa?
eOppiva-palvelussa olevien valmiiden oppimissisältöjen käyttö	Pääosa sisällöistä on virastoille maksuttomia (tällä hetkellä kaikki)	Erikseen maksullisiksi merkityt sisällöt (jatkossa sellaisia voi olla)
eOppiva-moodle oppimisolustan käyttö	Oppimisolustan käyttö viraston omaan henkilöstön kehittämis-toimintaan maksutonta	Viraston mahdollisesti tilaama moodlekoulutus, viraston mahdoll. eOppiva-moodleen haluamat lisäpiirteet yms.
eOppiva-tiimin tuki viraston omalle oppimissisältötuotannolle	Kevyt tuki maksutonta (työkirja, tukiklinikka)	Erikseen sovittava kattavampi tuki on maksullista
eOppiva-tiimin kanssa tehtävä oppimissisältötuotanto (alkuperäistuotanto, ml. podcasting)	eOppiva-toimituskunnassa tuotettaviksi valittavat valtion yhteisiin osaamisiin liittyvät sisällöt	Viraston/hankkeen/toiminnon eOppivalta tilaama tuotantotyö

1) Kustannetaan budjettiin haettavasta pysyvästä määrärahasta (TAE 2019 alkaen, VM:n vuosittainen palveluosto HAUSista)

eOppivan virastoille maksuton palvelu tullaan kustantamaan valtiovarainministeriön tekemällä vuosittaisella palveluostolla, johon rahoitus saadaan budjetista. Perustettava eOppiva-toimituskunta valvoo palveluoston vaikuttavuutta.

Muita uuteen toimintamalliin liittyviä huomioita

Viraston tulee huomioida eOppiva (mm. sen tuomat mahdollisuudet viraston henkilöstön kehittämiselle ja sen edellyttämät toimenpiteet) koulutus-suunnitelmassaan sekä muussa osaamisen kehittämisessä.

Pääsääntöisesti koulutukseen käytetty aika ei ole työajaksi luettavaa aikaa lisä- ja ylityökorvauslaskennassa. Tämä koskee myös eOppivassa tapahtuvaa koulutusta. Jos koulutus kuitenkin liittyy olennaisesti ja konkreettisesti työtehtävien tekemiseen ja niistä suoriutumiseen (esimerkiksi erilaiset ohjevideot ym., joiden avulla pystyy käyttämään työnteon edellyttämää järjestelmää) ja koulutus tapahtuu työn lomassa ja yhteydessä eikä tällaista aikaa ole mahdollista erottaa työhön käytetystä ajasta, sitä voidaan pitää työajaksi luettavana aikana.

eOppivan tunnettuuden lisäämiseksi on eOppivan oppimisympäristöön kirjautuneiden henkilöiden määrä otettu yhdeksi tuloksellisuuteen perustuvan kertaerän seurantakohteeksi. Tuloksellisuuteen perustuvasta kertaerästä, sen maksamisesta sekä seurannasta ja raportoinnista on Valtion työmarkkinailaitos VTML antanut erillisen määräyksen (VM 504/00.00.00/2018) ja ohjeen (VM/780/00.00.00/2018).

Perusta eOppivalle luodaan kaksivuotisessa hankkeessa, joka on noin puolivälissä. Tehtävää on paljon, mm. seuraavat asiat ovat pohdinnassa hankkeen ohjausryhmässä ja HAUS-VM-akselilla:

- Opintosuoritukset eOppivassa, esim. osaamismerkki
- eOppivan ja mahdollisen Kieku/SuccessFactors –osaamisenhallinnan yhteydet
- eOppiva-verkoston toiminnan jatkosuunnittelu
- eOppiva-kokonaisuutta koskeva kustannus-hyötyanalyysi sekä erillisen tutkimuksen suunnittelu (VM)

Ota yhteyttä, jos esimerkiksi....

... sinulla on valmista oppimateriaalia ja haluat tehdä virastollesi moodlekurs-
sin tai mietit, voisiko sitä hyödyntää koko valtionhallinnon käyttöön
... olet perustanut moodlekurssin ja tarvitset opettajan/pääkäyttäjän roolissa
teknistä tukea
... olet suunnittelemassa verkkokurssia

...eOppiva-tiimiin: info@eOppiva.fi

... jos haluat jakaa kokemuksia muiden HR-ihmisten kanssa
... jos sinulla on kysyttävää tähän muistioon tai eOppiva-kokonaisuuu-
teen liittyen

... VM:n yhteyshenkilöihin

Marjaana Laine, puh. 02955 30304

Raija Meriläinen, puh. 02955 30529

sähköposti: etunimi.sukunimi@vm.fi

Liitteet	Sisällöntuotanto eOppiva palvelukokonaisuudessa (VM:n kirje) eOppiva päivittää virkamiehen osaamisen –blogi (suomidigi.fi)
Jakelu	Valtion henkilöstö- ja hallintojohto, henkilöstön kehittäjät, e-oppimisesta vastaavat
Tiedoksi	HAUS kehittämiskeskus Oy, Valtori, Mediamasteri/Marja Nousiainen, eOppiva-verkosto ja Yhteinen e-oppiminen valtionhallinnossa –hankkeen ohjausryhmä

VALTION TAHTOTILA DIGITAALISELLE OPPIMISELLE 2020 JA OPPIMISKÄSITYKSEMME

Yhteinen e-oppiminen valtionhallinnossa –hankkeen suunnitteluvaiheeseen liittyneissä vapaamuotoisissa henkilöstön kehittäjien tapaamisissa syksyllä 2016 luotiin alla olevat tahtotila- ja oppimiskäsitysmääritelmät. Määritelmät otettiin osaksi hankesuunnitelmaa ja hankkeen ohjausryhmä pitää niitä edelleen hyvinä (kokous 3.5.2018).

TAVOITTEENA OPPIMISEN ILO

Valtionhallinnon, ja koko julkisen hallinnon, henkilöstön osaamisen kehittämisessä ja koulutuksessa hyödynnetään digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia. Hallinnon yhteinen osaamisen kehittäminen on monimuotoista, ja digitaalisella oppimisella on siinä merkittävä rooli. Digitaalinen oppiminen tukee työn muutosta ja osaamisen jakamista, sekä kannustaa aktiiviseen osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Valtionhallinnolla on yhteinen muuttuviin tarpeisiin vastaava toimintamalli sekä viraston tai sektorin oman että valtionhallinnon yhteisen koulutuksen toteuttamiselle. Digitaalinen oppiminen on vuorovaikutteista, helppokäyttöistä ja pedagogisesti edistysellistä.

Digitaalisen oppimisen kulttuurin luominen on osa osaamisen johtamista.

Valtion tahtotila digitaaliselle oppimiselle 2020

OPPIMISKÄSITYKSEMME

Monimuotoisuus	käytössä laaja oppimisen menetelmien kirjo
Sulautettu työssäoppiminen	oppiminen ei ole sidottu koulutustapahtumaan
Laajennettu oppiminen	dynaaminen ajattelutapa oppijana, itseohjautuvuuteen kannustaminen ja tavoitteellisuus
Konstruktivistinen oppimiskäsitys	oppiminen rakentuu vuorovaikutteisena ja yhteisöllisenä prosessina, ratkaisukeskeisesti jo olemassa olevaa osaamista hyödyntäen
Verkostot ja oppimisen tuki	oppija saa tarvitsemansa tuen myös verkko-osioissa joko ohjaajien tai vertaistuen avulla
Pedagogiikka	pedagogisesti korkeatasoiset ratkaisut ja pedagoginen tuki verkkoaineiston tuottamiseen

Digitaalinen materiaali tulee olemaan entistä tärkeämpi osa monimuotoista opetusta valtion henkilöstön kehittämisen kentässä. Digitaalisesti toteutettavat koulutukset suunnitellaan eri tavoin kuin luokkahuonekoulutukset. Tämä edellyttää myös HR-ammattilaiselta hieman uudenlaista ymmärrystä ja osaamista sekä tiivistä yhteistyötä HAUSin ja sen eOppiva-tiimin kanssa. Verkkopedagogiikan ammattilaista viraston HR-asiantuntijasta ei tarvitse kehittyä.

eOppiva-työssä käytämme rinnakkain seuraavia termejä: e-oppiminen, verkko-oppiminen ja digitaalinen oppiminen

eOppiva-palvelukokonaisuus

- tuottaa oppimissältöjä valtion virkamiesten osaamisen kehittämisen tueksi
- tarjoaa virastoille ilmaisen oppimislustan ja tukea sen käyttöön virastojen omien oppimissältöjen tuottamiseksi
- palvelukokonaisuus perustuu tiiviiseen yhteistyöhön virastojen HR-johdon ja henkilöstön kehittäjien kanssa

PUNAISENA LANKANA VIRKAMIESTEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

VIRASTOSSAMME E-OPPIMINEN ON.....		Mitä nyt?	Tavoitteena on, että viim. vuonna 2020
...uutta	Aluksi riittää, että panostatte eOppivassa olevien oppimissisältöjen hyödyntämiseen, mm. tiedottamalla niistä ja eOppivasta esimiehille ja muulle henkilöstölle.	Kaikki <u>valtion työntekijät</u> ovat tutustuneet eOppivaan ja ottaneet sen osaksi omaa osaamisen kehittämistään.	
...jossain määrin tuttua	Mikäli omien oppimissisältöjen tuottaminen on ajankohtaista, teidän kannattaa kääntyä hyvissä ajoin eOppiva-tiimin puoleen ja tuottaa sisällöt suoraan eOppivaan.	Kaikki <u>valtion virastot</u> ovat ottaneet e-opinimisen ja eOppivan osaksi henkilöstönsä osaamisen kehittämistä.	
...osa arjen toimintaamme	Virastossanne on varmasti osaamista, josta on hyötävä koko valtion yhteiselle digitaaliselle oppimiselle ja sen kehittämiseksi. Lähdettehän aktiivisesti mukaan eOppivan hyödyntämiseen ja jatkokehittämiseen.	Valtiolla toteutetaan e-opinimista pitkäjänteisesti ja tiivissä yhteistyössä. Korkealaatuisesti ja kustannustehokkaasti. Prosessit ja työnjako virastojen ja valtion digitaalisen oppimisen keskuksiksi kehittyneen HAUSin välillä on selkeää ja toimivaa.	

VIRASTOLLAMME ON....		Kyllä / Ei	Mitä nyt eOppivan suuntaan?	Tavoitteena on, että v. 2020-2022
...oma oppimisalusta (tai yhteinen toisten virastojen kanssa)	Meillä on oma oppimisalusta (Moodle, Optima, Real, Granite...)		Ilmoittakaa alustan pääkäyttäjän yhteystiedot (info@eoppiiva.fi) / Olisi hienoa mikäli pääkäyttäjänne lähtisi aktiivisesti mukaan eOppiva-moodlen kehittämiseen / Halutessanne voitte aloittaa eOppivan käytön rinnakkain toisen oppimisalustan kanssa (1)	Omaa oppimisalustaa ei enää tarvita / kannata ylläpitää, vaan kannattaa siirtävä käyttämään eOppivan tarjoamaa oppimisalustaa
	Meillä ei ole omaa oppimisalustaa		Virastonne voi halutessaan hyödyntää eOppiva-moodlea ja tuottaa oppimissisältöjä sinne syksystä 2018 alkaen. Joko omaan käyttöön tai laajemmalle valtionhallinnon kohderyhmälle.	eOppiva-oppimisalusta vastaa hyvin valtion virastojen digitaaliseen oppimiseen liittyviin tarpeisiin
...omia oppimissisältöjä		Meillä on omia valmiita oppimissisältöjä	Omaa virastoa laajemmalle virkamiesjoukolle soveltuvat sisällöt voidaan siirtää eOppivaan (2). Vaihdohteisesti virasto voi mahdollistaa muiden virkamiesten pääsyn omalle oppimisalustalleen.	Virastot toimivat aktiivisesti eOppivan sisällöntuottajina
	Meillä ei ole omia oppimissisältöjä, mutta ostamme niitä ulkoa (esim. Sovelto, Tieturi)		Virastonne kannattaa seurata eOppivan oppimissisältöjen kehittyvää ja monipuolistuvaa tarjontaa. Sisältötarjontaan voi vaikuttaa mm. lähettämällä sisältöideoita (info@eoppiiva.fi)	Valtion yhteisiin osaamisiin lukeutuvat sisällöt löytyvät kattavasti eOppivasta, virastojen ei tarvitse ostaa niitä erikseen, pl. syventävät erikoiskurssit. (3)
	Meillä ei ole omia tai ulkoa ostettuja oppimissisältöjä		eOppivassa olevat oppisisällöt ovat jo nyt virastonne käytettävissä. Mikäli teille tulee tarpeita omien sisältöjen tuottamiselle, eOppiva-tiimi auttaa teidät alkuun. (4)	eOppivasta löytyvä kurssitarjonta on laaja ja kattaa pitkälle virastojen tarpeet.
1) eOppiva-moodlen pääkäyttäjätunnukset ja käyttäjäkoulutusta saa eOppivalta.				
2) Myös TUVe-virkamiehet voivat opiskella eOppivan oppimissisältöjä. eOppivaan voidaan viedä IV-suojausluokan materiaaleja.				
3) Yhteisiä sisältöjä toteutetaan toimituskunnan priorisoinnin perusteella osana VM:n tekemää vuosittaista eOppiva-palveluustoa. Sopivia digitaalisia oppimissisältöjä tuotetaan paljon valtionhallintomme ulkopuolella, myös kansainvälisesti. Tavoitteena on, että virkamiehet kertovat hyödyllisistä sisällöistä eOppiva-tiimille, joka tutkii mahdollisuuden saada sisältöjä hallinnon käyttöön.				
4) Olkaa yhteydessä hyvissä ajoin asiakasvastaavaanne HAUSissa. Alustava toteutuksen suunnittelu on hyvä aloittaa mahdollisimman aikaisin, jotta oppimissisältö voidaan toteuttaa toivomassanne alkataulussa. Omien sisältöjen tuottaminen on maksullista toimintaa (eOppiva tuotteistaa maksullisen sisällöntuotannon, in-house-periaate).				

Mietitkö mikä on eOppivan ja moodlen ero?

eOppiva on siis palvelukokonaisuus, johon kuuluu paljon eri osia (kuva sivulla 7). Mm. saman visuaalisen ilmeen omaava moodle-oppimisalusta ja kaiken kokoava eOppiva.fi-nettisivusto. Opiskelija voi todeta siirtävänsä nettisivustolta moodle-oppimisalustalle sillä kohtaa kun palvelu vaatii Virtu-kirjautumisen.

MAKSAA, EI MAKSA	Mikä virastolle ei maksa? (1)	Mikä virastolle maksa?
eOppiva-palvelussa olevien valmiiden oppimissisältöjen käyttö	Pääosa sisällöistä on virastoille maksuttomia (tällä hetkellä kaikki)	Erikseen maksulliseksi merkityt sisällöt (jatkossa sellaisia voi olla)
eOppiva-moodle oppimisalustan käyttö	Oppimisalustan käyttö viraston omaan henkilöstön kehittämis-toimintaan maksutonta	Viraston mahdollisesti tilaama moodlekoulutus, viraston mahd. eOppiva-moodleen haluat lisäpiirteet yms.
eOppiva-tiimin tuki viraston omalle oppimissisältötuotannolle	Kevyt tuki maksutonta (työkirja, tukiklinikka)	Erikseen sovittava kattavampi tuki on maksullista
eOppiva-tiimin kanssa tehtävä oppimissisältötuotanto (alkuperäistuotanto, ml. podcasting)	eOppiva-toimituskunnassa tuotettaviksi valittavat valtion yhteisiin osaamisiin liittyvät sisällöt	Viraston/hankkeen/toiminnon eOppivalta tilaama tuotantotyö
1) Kustannetaan budjettiin haettavasta pysyvästä määrärahasta (TAE 2019 alkaen, VM:n vuosittainen palveluosto HAUSista)		